

KALBOS RAIDA

Šiandiniame pasaulyje vis dar gajį nuomonė, jog su kūdikiais kalbėtis nereikia, nes jie suaugusiųjų kalbos nesupranta. Tačiau kalba pradeda vystytis jau prenataliniu laikotarpiu (kūdikui dar negimus) ir ta smegenų dalis, kuri atsakinga už komunikavimo įgūdžius, yra aktyviausia būtent pirmaisiais gyvenimo metais. Kuo daugiau kalbėsite, skaitysite, dainuosite, deklamuosite eilėraščius, tuo geresnis bus vaiko kalbos supratimas, platesnis žodynas ir turiningesnis bendravimas.

Įvairių veiklų metu vaiką kalbinkite, klausinėkite, net jei jis neatsako

Mokykite tarti garsus (pvz., „ta-ta-ta“) pasitelkdami muzikos instrumentą

KAIP KŪDIKIO KALBA VYSTOSI PIRMĄJĮ PUSMETĮ?

- Nuo pirmųjų dienų kūdikis siekia tiek verbaliai, tiek neverbaliai atkreipti į save suaugusiojo dėmesį, bando jį paveikti, mėgina užmegzti ryšį. Nors pirmieji rekime ir virkavimuose girdimi gomuriniai garsai iki dviejų mėnesių dažnai yra nevalingi, atsitiktiniai, jų garsinė raiška dvejopa. Vėliau, įdėmiai įsižiūrėdamas į suaugusiųjų veidus, kūdikis ima mėgdžioti jų lūpų judesius, garsų daugėja, mažylis pradeda juos tarti skirtingomis intonacijomis, eksperimentuoja su savo balsu. Jis mėgsta būti šnekinaamas, likęs vienas, vokalizuoja pats su savimi. Čiauškdamas vaikas treniruoja savo kalbinį bei vokalinį aparatą, daug kartų kartoja, kad išgautų garsus, jų junginius, panašius į girdimus suaugusiųjų kalboje.
- Antrą mėnesį prasideda aktyvesnis vaiko ir suaugusiojo bendravimas. Šio amžiaus kūdikis skiria ties juo pasilenkusį žmogų iš aplinkos.
- Trečią mėnesį kūdikis jau gali nustatyti garso kryptį, tad pasuka galvą į garso pusę. Kalbinamas mamos pradeda judinti rankytes, kojytes, šypsosi, krykštauja, ima guguoti, t. y. tarti nutrukstamus garsus, tad į kalbinimą jau atsako garšu. Tačiau garsai vis dar išgaunami nevalingai. Mažylis stebi kalbančiojo burną, lūpas, akis, reaguoja į balso toną ir jų kaitą.

Mažus daiktus ir žaislus iš smulkių detalių laikykite įvairiose dėžėse

Lavinanti aplinka

Vaiko aplinką papildydami kūrybiniais elementais, galite sukurti iššūkių, kurie lavintų jo mąstymą, sprendimo ieškojimo įgūdžius. Pavyzdžiui, pastatykite dėžutę, į kurią netelpa nė vienas šalia esantis žaislas, ranka ir pan., arba dėžutę, į kurią galima sudėti tik mažas kaladėles ar kitus mažesnius daiktus. Skatinkite mažylį kurti iš antrinių žaliavų, įvairių daiktų, kuriuos panaudojus kūrybiniais žaidimams vėliau būtų galima perdirbti (pavyzdžiui, galima sukurti namą iš dėžių).

Mokykite vaiką ieškoti informacijos – tam greta žaislų įkurkite bibliotekėlę su enciklopedijomis, vaikų žodynais ar netgi savo knygomis, kurias mažylis mėgsta vartyti, skaityti. Pavyzdžiui, kai vaikas žais su kaladėlėmis, paskatinkite jį kaladėlę rasti knygelėje; jei apie kažką kalbant vaikai kils klausimų, drauge ieškokite atsakymų knygose.

Adaptuokite vaiko kambario aplinką ne taip, kaip norisi jums, o palikdami pakankamai vietos mažylio sumanymams, piešiniams, karpiniams ar kitiems kūriniais. Leiskite jam pačiam susikurti, keisti ir pertvarkyti aplinką, pernešti ir susidėti daiktus, kur jam atrodo tinkama. Taip stiprinsite vaiko kūrybingumą, savarankiškumą, pasitikėjimą savo jėgomis.

Ramybės kampelis vaikams

Labai naudinga namuose įrengti vaikui skirtą ramybės kampelį ar erdvę poilsiui, kur mažylis galėtų ramiai pasėdėti, atsipalaiduoti, nusiraminti, susikaupti, pagalvoti, vartyti knygeles, užsiimti mėgstama veikla. Tai turi būti rami, tyli vieta, kur jo niekas netrukdytų. Paaiškinkite vaikui, jog čia jis gali ateiti, kai būna piktas, susierzinęs, nusiminęs ar išsigandęs.

Dažnai vaikams patinka uždaros vietos, pavyzdžiui, palapinės, nameliai. Uždaros erdvės jiems reikia saugumo jausmą, padeda nusiraminti. Vaiko ramybės kampeliu gali virsti spintos dalis ar kokia kita namų vieta, kur mažylis galėtų įlįsti ir pasislėpti. Tam tiktų ir didelė kartoninė dėžė. Tai būtų ne tik puiki nusiramimo vieta, bet ir kūrybinė erdvė: vaikas galėtų ant jos piešti ar kitaip ją dekoruoti.

Namuose įrengkite vaikui skirtą ramybės kampelį, pvz., palapinę

A B C

„DINOZAUROŲ SALA“

Motorikos ir kalbos
lavinimas

„Dinozaurų salos“ veiklos

„Dinozaurų sala“ yra viena įdomiausių ir smagiausių veiklų vaikams. Salos gyventojai paslaptingi, niekas nėra jų matęs, o saloje yra daug skirtingų veiklų, kuriose vaikai gali save išbandyti, nevaržomai tenkinti savo smalsumą, surasti vienos ar kitos problemos sprendimo būdą. Keliaujant dinozaurų pėdsakais nuolat tyrinėjama, reikia sutelkti ir išlaikyti dėmesį, o užduotys reikalauja kruopštumo, kelia smagių iššūkių net ir patiems didžiausiems, lavina smulkiąją motoriką. Per žaidimą išbulinti judesiai vaikams suteikia savarankiškumo, padeda lengviau atlikti kasdienes veiksmus – apsirengti, naudotis stalo įrankiais ir kt. Taigi, keliaukime į dinozaurų salą!

PAŽINTINĖ VEIKLA

Pasiruoškime. Susikurkite salą, kurioje gyvens dinozaurai. Tam reikės įvairių gamtoje rastų medžiagų: akmenukų, žolių, lapų, šakelių, smėlio ar žvyro ir kt. Vietoj smėlio galite naudoti manų, kukurūzų ar kitas smulkias kruopas.

Veikime. Pasiruoškite indą, kepimo skardą ar dėžę – tai bus salos pagrindas. Saloje iš turimų gamtinių medžiagų kurkite įvairias lygumas ir kalnus, sausumos ir vandens ruožus, taip pat nepamirškite augmenijos.

Susikurkite salą panaudodami įvairias gamtines medžiagas

Kokią naudą gauname? Tokios salos kūrimas – įdomi, prasminga ir turininga veikla visai šeimai. Mažyliai gali tyrinėti, stebėti, imti daiktus, juos dėlioti, perdėlioti, vyresni vaikai – patys kurti. Kurdami salą leisite laiką drauge, daug kalbėsitės, diskutuosite ir pasakosite, ką žinote apie dinozaurų gyvenimą. Mokysitės drauge statyti, tyrinėti, pasidomėsite istorija, papročiais, kultūra, išmokysite vaiką naujų žodžių.

Eksperimentas „Ugnikalni, išsiveržk“

Veiklos viduryje įterpkite eksperimentą „Ugnikalni, išsiveržk“. Paruoškite ugnikalnį: ant lėkštės padėkite stiklinę ir apvyniokite aliuminio folija. Stiklinę pripilkite acto ir dėkite po didelį šaukštą sodos. Įdėjus sodos ugnikalnis iškart pradės putoti. Veiksmą galite vis kartoti. Jei norite spalvotos lavos, į sodą įmaišykite skystų pasirinktos spalvos dažų.

„KOSMOSE“

Meninēs veiklos svarba
ugdant kūrybingumā

Leiskime vaikams kurti patiems

Leiskite vaikui pačiam pasirinkti veiklą ir veiklos būdus, venkite nurodinėti, ką ir kaip daryti. Sudarykite jam galimybę rinktis pačias įvairiausias kūrybinės raškos priemones, duokite laisvę tyrinėti aplinką, leiskite susitepti žaidžiant, o svarbiausia – teigiamai vertinkite jo idėjas ir veiklos rezultatus. Jei vaikas bus nuolat kontroliuojamas, spraudžiamas į rėmus, jis bijos rizikuoti, priimti netikėtus sprendimus, tai neugdys kūrybingumo. Patį kūrybos veiksmą galima apibrėžti kaip kažko naujo kūrimą, todėl skatinkite vaiką susirasti veiklą, kurti savarankiškai. Pavyzdžiui, padėkite dėžę su įvairiausiais daiktais ir leiskite pačiam kurti, tyrinėti ir atrasti, išrasti naujų daiktų panaudojimo būdų, daiktus išdėlioti, perdėlioti, sudėti ar išimti.

Kas vyksta „Kosmose“?

Kosmoso kūrimas – viena meniškiausių vaiko kūrybingumą ugdančių veiklų. Čia galima beveik viskas – skristi su pačių pasidarytomis priemonėmis, eksperimentuoti, piešti dangaus kūnus, groti „kosminiu būgnu“ ir net sukelti meteorų liūtį!

Leiskite vaikams kurti savo „Kosmoso“ istoriją ir viską išbandyti patiems

PAŽINTINĖ VEIKLA

Pasiruoškime. Į didelę dėžę įberkite akmenukų, juodai dažytų kruopų, smėlio. Sudėkite astronautų ir erdvėlaivių figūrėles. Pasigaminkite aliuminio folijos kamuoliukų – meteoroidų.

Veikime. Naudodami švirškštus, pipetes su maistiniais dažais, dubenyje ar gilioje lėkštėje atlikite eksperimentą „Šokančios planetos“. Leiskite vaikui eksperimentuoti su visomis aplink esančiomis priemonėmis ir išsiskleisti jo kūrybingumui.

Eksperimentas „Šokančios planetos“

Eksperimentui reikės gilios lėkštės arba dubens, pieno, maistinių dažų, švirškšto arba pipetės. Supilkite pieną į gilią lėkštę arba dubenį. Švirškštu arba pipete į pieną prileiskite maistinių dažų ir stebėkite, kas vyksta.

Kokią naudą gauname? Džiaugsmingoji kūrybinės veiklos dalis – netvarkos kūrimas. Stenkitės per daug dėl to nesirūpinti, nes kūrybos procesas, buvimas kartu teikia teigiamų emocijų, kuria tarpusavio ryšį, stiprina vaiko pasitikėjimą savimi ir savo jėgomis. Nors veikla gali atrodyti lyg chaosas, tačiau jos metu mažylis lavina planavimo, sprendimų priėmimo įgūdžius – renkasi priemones bei medžiagas, kurios tiktų mintims, įspūdiams išreikšti menine forma.